

هویت

اجتماعی

کاری از
گروه مشاوره دکتر اکرم

Dr_exam

درس اول کنش های ما

به فعالیتی که انسان انجام می دهد، «کنش» و به انجام دهنده آن «کنشگر» می گویند.

ویژگی های کنش: آگاهانه است - ارادی است - هدف دار است

آگاهانه است (وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی شود.) - (حکایت سقراط: نه حقیقت دارد، نه خوب است و نه سودمند پس اصلاً چرا آن را به من می گویی!)

ارادی است (تا اراده و خواست انسان نباشد، کنش انجام نمی شود)

هدف دار است (اگرچه ممکن است همیشه به آن هدف نرسد.)

سوالات امتحان نهایی این درس

منظور از معنا دار بودن کنش را با مثال بنویسید؟

آگاهانه ارادی و هدف دار است و انسان به معنای کنش خویش آن را انجام می دهد؛ مثلاً وقتی دانش آموزی در کلاس، دستش را بالا می آورد، این کار را آگاهانه، ارادی و هدف دار انجام می دهد و معنای آن اجازه خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را بیابد.

با توجه به این ویژگی ها، کنش انسان - بر خلاف فعالیت سایر مخلوقات **معنادار** است

آیا فعالیت هایی مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با

سوالات امتحان نهایی این درس

تفاوت پیامد های ارادی و غیر ارادی کنش را بنویسید؟

خطر، کنش محسوب می شوند؟ چرا؟

هر کنشی آثار و پیامدهایی دارد (هم ارادی هم غیر ارادی)

پیامدهای غیر ارادی: کنش قطعی - به اراده کنشگر بستگی ندارند - حتما انجام می شوند

پیامدهای ارادی: کنش احتمالی - به اراده کنشگر بستگی دارند؛

سوالات درس اول

ردی ف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	اسیب های تنفسی از پیامد های غیر ارادی مصرف دخانیات است	ش-401	0/5
2	کاهش روابط عاطفی میان اعضای یک خانواده پیامد طبیعی استفاده افراطی از شبکه های مجازی است	خ-401	0/5
3	برخی پیامدهای کنش، ارادیند که این دسته از پیامدها، خودشان کنش هستند.	ش-400	0/5
4	کنشها ممکن است از روی اضطرار و بنا به ضرورتی انجام شوند اما در هر حال ارادیند.	خ-400	0/5
جای خالی			
5	کنشها ممکن است با اشتیاق یا از روی اضطرار انجام شوند اما در هر حال	ش - 400	0/5
6	کنش انسان برخلاف فعالیت سایر مخلوقات، است.	خ - 400	0/5
4 گزینه ای			
7	قرار گرفتن بر سر دو راهی، کدام یک از ویژگیهای کنش را نشان میدهد؟ (الف) آگاهانه (ب) ارادی (ج) هدف دار (د) معنادار	ش-401	0/5
8	درس خواندن برای دستیابی به شغل و درآمد، به کدامیک از ویژگیهای کنش اشاره دارد؟ (الف) معنادار بودن (ب) آگاهانه بودن (ج) ارادی بودن (د) هدف دار بودن	خ-401	0/5
9	عبارتهای زیر، به ترتیب بیانگر کدام یک از ویژگیهای کنش هستند؟ - «وقتی برای اولین بار برای استفاده از یک کالای پیچیده به به دفترچه راهنمای آن مراجعه میکنیم-قرار گرفتن بر سر دو راهی (الف) ارادی بودن - هدف دار بودن (ب) معنادار بودن - هدف دار بودن (ج) معنادار بودن - آگاهانه بودن (د) آگاهانه بودن - ارادی بودن	ش - 99	0/5
کوتاه پاسخ			
10	کدام یک از پیامدهای کنش، احتمالی اند؟	ش - 401	0/5
11	قرار گرفتن بر سر دوراهی، یکی از ویژگیهای کنش را نشان میدهد». این عبارت مربوط به کدامیک از ویژگیهای کنش است؟	دی - 400	0/5
تشریحی			
12	پیامدهای ارادی کنش را توضیح دهید.	دی - 400	0/5

درس دوم پدیده های اجتماعی

کنش اجتماعی خردترین پدیده اجتماعی است.

انواع کنش: فردی و اجتماعی

کنش اجتماعی: با توجه به دیگران انجام می شود. در کنش اجتماعی، اراده و آگاهی کنشگر ناظر به دیگران، ویژگی ها و اعمال آنهاست.

کنش اجتماعی فقط در حضور فیزیکی دیگران صورت نمی گیرد.

می دانید که کنش های ما تنها در ارتباط با دیگران انجام نمی شوند. کنش های ما در ارتباط با خودمان، خلقت (طبیعت و ماوراء طبیعت) و خداوند متعال نیز صورت می گیرند

کنش ها از یکدیگر اثر می پذیرند و بر یکدیگر اثر می گذارند و متناسب می شوند ولی هویت هیچ کدام از دست نمی رود. کنشهایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها انجام میگیرند، اجتماعی نیستند.

پدیده اجتماعی: کنش اجتماعی و پیامدهای آن و دارای هنجار و ارزش است.

هنجار اجتماعی، شیوه انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است؛ مثلاً در هر جامعه ای احوالپرسی از دیگران شیوه های معینی دارد.

ارزش های اجتماعی آن دسته از پدیده های مطلوب و خواستنی هستند که مورد توجه و پذیرش اند و افراد یک جامعه، به آنها گرایش و تمایل دارند.

ارزش ها: از جنس هدف و مقصود **هنجار ها:** از جنس وسیله و راه رسیدن به ارزش ها

پدیده های اجتماعی به مرور مستقل می شوند و فرصت ها و محدودیت هایی را برای کنش ها و زندگی انسان ها ایجاد می کنند. این روند تا جایی ادامه پیدا می کند که افراد احساس می کنند (پدیده های اجتماعی) همانند (پدیده های طبیعی) هستند. در حالی که می دانید پدیده های اجتماعی را انسان ها خلق می کنند و نتیجه کنش های افراد هستند. ولی پدیده های طبیعی را انسان ها خلق نکرده اند.

انسان ها با استمرار خود موجب تداوم هنجار ها می شوند.

پدیده های اجتماعی را برای رفع نیازها و تأمین سعادت خود پدید می آورند. ولی در مواردی خود این پدیده ها اصل قرار می گیرند و به جای اینکه در خدمت سعادت بشر باشند، مراسم عروسی، مقدمه و روش اعلان ازدواج و تشکیل انسان ها را به خدمت می گیرند؛ مثلاً خانواده است. ولی گاهی خود، جای هدف می نشینند و با شرایط سخت، هزینه های سنگین و حاشیه های فراوانی که به همراه می آورد.

خانواده های تک فرزند، والدین، هم انتظار بالایی از فرزند خود دارند و هم حمایت و پشتیبانی زیادی از او به عمل می آورند. همین وضعیت می تواند کودک را متوقع و سخت گیر یا زود رنج و آسیب پذیر کند. در عوض در خانواده هایی که چندین فرزند دارند از تمرکز افراطی والدین بر فرزندان کاسته می شود و پدر و مادر با درک تفاوت های کودکان خود، انتظاراتشان را تنظیم می کنند. فرزندان نیز در تعامل با یکدیگر، ارتباط گرفتن با دیگران، تقسیم کار، تعاون و همکاری در انجام کارها را بهتر یاد می گیرند.

میزان رشد طبیعی جمعیت از دو عامل (تعداد تولد) و (تعداد مرگ و میر) و اختلاف بین آنها به دست می آید

رشد جمعیت مثبت: تعداد تولد به نسبت مرگ و میر، رقم بالایی باشد

رشد جمعیت منفی: تعداد تولد به نسبت مرگ و میر، رقم پایینی باشد

نرخ جایگزینی: هر زن در طول عمر خود چه تعداد فرزند به دنیا می آورد.

جمعیت شناسان رقم جایگزینی را بین عدد $1/2$ تا $2/2$ تعیین می کنند. به عبارت دیگر، هر زن در طول عمر خود، باید حداقل دو فرزند به دنیا بیاورد تا روند طبیعی جمعیت دچار اختلال نشود.

عدم پذیرش مسئولیت والدگری: سالمندی جمعیت

در سال 1430 به حدود 101 میلیون نفر خواهد رسید و ساختار سنی جمعیت کشور: ساختار سالخورده

سهم جمعیت 60 ساله و بیشتر، تا سال 1430: حدود 22 درصد - افزایش جمعیت سالمند: افزایش

هزینه ها

هزینه های افزایش جمعیت سالند عمدتا به هزینه های بهداشت و درمان مربوط می شود.

ردی ف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	کنش اجتماعی، تنها در حضور فیزیکی دیگران صورت میگیرد.	دی-400	0/5
2	افراد با عمل کردن بر اساس ارزشها و هنجارها، موجب تداوم و استمرار آنها میشوند.	ش-400	0/5
3	فرصتها و محدودیتهای جهان اجتماعی به یکدیگر وابسته نیستند و بدون یکدیگر محقق میشوند.	خ-400	0/5
4	کنش اجتماعی، محصول تأثیر پدیدههای طبیعی بر زندگی اجتماعی انسان است.	خ-400	0/5
جای خالی			
5	کنشهایی که در حضور دیگران ولی بدون توجه به آنها انجام میگیرند، نیستند.	401 - ش	0/5
6	ارزشها و هنجارهای اجتماعی، از طریق تحقق مییابند.	401 - خ	0/5
7	شیوة انجام کنش اجتماعی است که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است.	ش-400	0/5
8	هنجارها از جنس و راه رسیدن به ارزشها هستند.	خ-400	0/5
4 گزینه ای			
9	کدام گزینه در مورد ارزشها و هنجارها صحیح نیست؟ الف) ارزشها و هنجارها از طریق کنش اجتماعی تحقق مییابند. ب) عدالت و امنیت ارزشاند و احوالپرسی از دیگران، هنجار است. ج) افراد با عمل کردن به ارزشها و هنجارها موجب تداوم و گسترش آنها میشوند. د) هنجار اجتماعی، شیوة انجام کنش اجتماعی است و ارزشها از جنس وسیلهاند.	401 - ش	0/5
10	شیوة انجام کنش اجتماعی که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است، نام دارد. الف) هنجار اجتماعی ب) پدیده اجتماعی ج) ارزش اجتماعی د) کنترل اجتماعی	خ-401	0/5
11	کدام گزینه، به تفاوت ارزشهای اجتماعی و هنجارهای اجتماعی اشاره دارد؟ الف) هنجارها از جنس هدف و مقصود هستند و ارزشها از جنس وسیله و راه رسیدن به اهداف ب) ارزشها شیوة انجام کنشهای اجتماعی هستند و هنجارها، پدیدههای مطلوب که مورد توجه و پذیرشاند. ج) ارزشها از جنس هدف و مقصود هستند و هنجارها از جنس وسیله و راه رسیدن به ارزشها د) هنجارها و ارزشها، از طریق کنش اجتماعی تحقق مییابند اما راه رسیدن به اهداف نیستند.	خ-400	0/5

کوتاه پاسخ

12	خردترین پدیده اجتماعی چیست؟	ش-401	0/5
13	ارزشها و هنجارهای اجتماعی از چه طریق تحقق مییابند؟	دی - 400	0/5
14	به کنش اجتماعی و پیامدهای آن، چه میگویند؟	ش-400	0/5
15	چگونه کنش فردی ما، به کنش اجتماعی تبدیل میشود؟	خ - 400	0/5

تشریحی

12	آیا کنشهایی که در حضور دیگران، ولی بدون توجه به آنها انجام میگیرند، کنش اجتماعیاند؟ با مثال توضیح دهید.	خ - 400	0/5
----	---	---------	-----

درس سوم جامعه و فرهنگ

جامعه و فرهنگ جدا از یکدیگر نیستند. جامعه و فرهنگ را (جهان اجتماعی) می نامند. جامعه را می توان به منزله سخت افزار و فرهنگ را به منزله نرم افزار آن در نظر گرفت.

جامعه: گروهی از انسان ها گفته می شود که برای سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می کنند.

فرهنگ: شیوه زندگی گروهی از انسان هاست که با یکدیگر زندگی می کنند.

مصادیق فرهنگ: خوراکی ها، پوشش ها، گویش ها، آداب و رسوم عروسی و عزاداری، آداب معاشرت، شیوه های گذران اوقات فراغت، شیوه های یاددهی و یادگیری، ارزش ها و باورهای اخلاقی، نگرش به عالم و آدم و...

لایه های فرهنگ: سطحی و عمیق

سطحی: نمادها و هنجارها-تغییر پذیر-

عمیق: ارزش ها و عقاید-کم تر تغییر پذیر- تأثیرات همه جانبه و فراگیر دارند-دارای اهمیت بیشتر

جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد. فرهنگ نیز بدون جامعه پدید نمی آید

فرهنگ آموختنی است از راه آموزش و تربیت از نسلی به نسل دیگر منتقل می شود. به همین دلیل فرهنگ را آگاهی و شناخت مشترک نیز می نامند.

آن بخش از فرهنگ که همه مردم یک جامعه در آن اشتراک دارند، (فرهنگ عمومی) و بخش هایی که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است، (خرده فرهنگ) نامیده می شود.

در مواردی ممکن است عقاید، ارزش ها، هنجارها و مهارت های درون یک خرده فرهنگ، ناسازگار و مخالف با فرهنگ عمومی باشد. در این صورت، این خرده فرهنگ را (ضد فرهنگ) می نامند.

خرده فرهنگ های سازگار با فرهنگ عمومی را خرده فرهنگ موافق می گویند

یکی از جامعه شناسان (اگوست کنت) معتقد است که سهم مردگان در ساختن جامعه بیشتر از سهم زندگان است؛ یعنی سهم پیشینیان ما در ساختن جامعه، بیشتر از ما بوده است.

تا زمانی که هر جامعه و فرهنگی از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست، الزامات آن نیز باقی است. اگر جامعه و فرهنگ موجود تغییر کند و در پی آن الزام ها و پیامدهایش برداشته شود

الزام ها و پیامدهای هر جامعه و فرهنگی به صورت فرصت ها و محدودیت ها ظاهر می شوند. فرصت ها و محدودیت ها به یکدیگر وابسته اند به عبارت دقیق تر، فرصت ها و محدودیت ها دو روی یک سکه اند.

برخی از جوامع بر اساس عقاید و ارزش هایشان استعداد های معنوی انسان را نادیده می گیرند و یا فرصت شکوفایی فطرت آدمی را فراهم نمی آورند. برخی دیگر، مانع بسط ابعاد دنیوی وجود انسان می شوند و نسبت به نیازهای مادی و دنیوی انسان بی توجه اند و با رویکرد دنیاگرای خود، از توانمندی های آدمی برای آباد کردن این جهان استفاده نمی کنند.

فرهنگ ها به دو نوع دنیوی و معنوی تقسیم می شوند

دنیوی: سکولار-مربوط به همین جهان-یا معنوی را انکار یا در محدوده منافعش میپذیرد

معنوی: فراتر از طبیعت زندگی این جهان را در سایه حیات برتر،

مقدس و متعالی می گردانند. انسان در این فرهنگ از محدوده مرزهای این جهان عبور کرده،
چهره ای آسمانی و ملکوتی پیدا می کند.

انواع فرهنگ معنوی: توحیدی (فرهنگ اسلام و انبیای الهی) - اساطیری (خداوندگاران و قدرت های فوق
طبیعی)

فرهنگ جدید غرب فرهنگی دنیوی است - در جهت برخورداری از زندگی دنیوی و تسلط بر این عالم گام
برمی دارند

ردی ف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	آداب و رسوم ازدواج و عروسی در مناطق مختلف ایران، خرده فرهنگ محسوب میشود.	ش-401	0/5
2	جامعه بدون فرهنگ وجود ندارد ولی فرهنگ بدون جامعه پدید میآید.	ش-400	0/5
جای خالی			
3	بخشهایی از فرهنگ که مربوط به یک قوم، قشر، صنف یا گروه است، نامیده میشود.	خ-401	0/5
4 گزینه ای			
4	به شیوه زندگی گروهی از انسانها گفته میشود که با یکدیگر زندگی میکنند. (الف) هویت فرهنگی (ب) خرده فرهنگ (ج) فرهنگ (د) خرده فرهنگ موافق	خ-400	0/5
کوتاه پاسخ			
5	فرهنگ عمومی:	ش-401	0/5
6	کدام لایههای فرهنگ، کمتر در معرض تغییر قرار میگیرند؟	ش-401	0/5
7	فرهنگ چگونه از یک نسل به نسل دیگر منتقل میشود؟	خ-401	0/5
8	برای قوانین راهنمایی و رانندگی یک محدودیت و یک فرصت بنویسید. 1- محدودیت: 2- فرصت:	دی-400	0/5
9	کدام لایههای فرهنگ، کمتر در معرض تغییر قرار میگیرند؟	ش-400	0/5
تشریحی			
10	تفاوت فرهنگ عمومی و خرده فرهنگ را بنویسید.	دی-400	0/5
11	خرده فرهنگ را با مثال تعریف کنید و بنویسید که چه رابطهای با فرهنگ عمومی دارد؟	خ-400	0/5
12	ما انسانها در قبال جامعه و فرهنگی که از گذشتگان به منتقل میشود، چگونه عمل میکنیم؟	خ-400	0/5

درس چهارم ارزیابی فرهنگ ها

فرهنگ آرمانی: ارزش هایی که مردم یک جامعه از آن جانب داری می کنند و رعایت آن را لازم می دانند اما در عمل ممکن است آن را نادیده بگیرند

فرهنگ واقعی: بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل می کنند

هر اندازه مردم مطابق آرمان ها و ارزش ها عمل کنند، به همان اندازه، آرمان ها وارد فرهنگ واقعی می شوند

برنامه ریزان فرهنگی در هر جامعه تلاش می کنند که از طریق تعلیم و تربیت، زمینه تحقق هر چه بیشتر فرهنگ آرمانی و ورود آن به قلمرو فرهنگ واقعی را فراهم کنند.

آرمان ها و قلمرو آرمانی همان نظام معیار فرهنگ است که بسیاری کم و بیش به آن عمل می کنند و برخی هم آن را مراعات نمی کنند.

قرآن کریم به کسانی که تنها وعده می دهند می گوید: ای کسانی که ایمان آورده اید، چرا سخنی می گوئید که به آن عمل نمی کنید؟ نزد خدا بسی ناپسند است سخنی بگوئید که به آن عمل نمی کنید. خداوند کسانی را دوست می دارد که در صفی واحد، همانند سدی مستحکم، در راه او قیام می کنند

بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد، (فرهنگ حق) و بخش هایی که از نظر علمی قابل دفاع نباشد و بر اساس خرافات شکل گرفته باشد، (فرهنگ باطل) است.

حق یا باطل بودن هر بخش از فرهنگ، با علم متناسب با همان بخش شناخته می شود

عقل و وحی ابزار مهم شناخت عقاید و ارزش ها هستند و علومی که از این دو ابزار بهره می گیرند،

می توانند درباره حق یا باطل بودن فرهنگ های مختلف داوری کنند.

ردی ف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی بر اساس تفکر مردم تغییر میکند.	دی-98	0/5
جای خالی			
2	مرز و محدوده فرهنگ آرمانی و واقعی بر اساس تغییر میکند.	ش-401	0/5
3	آن بخش از فرهنگ که مردم به آن عمل میکنند نام دارد.	دی-400	0/5
4 گزینه ای			
4	به شیوه زندگی گروهی از انسانها گفته میشود که با یکدیگر زندگی میکنند. (الف) هویت فرهنگی (ب) خرده فرهنگ (ج) فرهنگ (د) خرده فرهنگ موافق	خ-400	0/5
کوتاه پاسخ			
5	فرهنگ آرمانی:	خ-400	0/5
6	بخشهایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق با فطرت باشد، چه نامیده میشود؟	خ-401	0/5
7	فاصله میان فرهنگ واقعی و فرهنگ آرمانی در یک جامعه چگونه گاهش مییابد؟	خ-400	0/5
8	برنامه ریزان فرهنگی، از چه طریقی ارزشهای قلمروی فرهنگ آرمانی را به قلمروی فرهنگ واقعی وارد میکنند؟	خ-400	0/5
تشریحی			
9	حقایق ثابت اند یا تغییر پذیر؟ توضیح دهید.	ش-401	0/5
10	فرهنگ آرمانی و فرهنگ واقعی را با یکدیگر مقایسه کنید.	خ-401	0/5
11	فرهنگ حق را تعریف کنید و دو نمونه از عقاید و ارزشهای حق را نام ببرید.	دی-400	0/5
12	چگونه جوامع مختلف، حقیقت را به فرهنگ آرمانی و واقعی خود وارد میکنند؟	ش-400	0/5

درس پنجم هویت

اینچه در پاسخ به پرسش کیستی گفته می شود و با این هر شخص از افراد دیگر متمایز می گردد، «**هویت**» فرد را تشکیل می دهد

ما در شکل گیری بعضی ویژگی های هویتی مانند مکان یا زمان تولد یا دختر و پسر بودن نقشی نداریم (انتسابی) غیر قابل تغییر

اما بسیاری از ویژگی های هویتی مانند صفات اخلاقی و روانی را خودمان شکل می دهیم یا در شکل گیری آنها نقش و سهم زیادی داریم (اکتسابی) متغیر
هویت فردی و اجتماعی چه نسبتی با هم دارند؟

هویت دارای دو بعد فردی و اجتماعی است. هویت فردی نیز شامل دو بعد جسمانی و نفسانی است، بنابراین، هویت انسان سه بعد دارد:

۱. بعد جسمانی (بدن)

۲. بعد نفسانی (نفس و ویژگیهای اخلاقی و روانی)

۳. بعد اجتماعی (نقشها و عضویت فرد در جامعه).

سه بعد هویت ما از یکدیگر جدا نیستند بلکه با هم تعامل یا ارتباط متقابل و دو سویه دارند و بر یکدیگر اثر می گذارند؛ بدن ما مجرای ارتباط ما با طبیعت و بخشی از این محسوب می شود

نقش و عضویت اجتماعی ما نیز مجرای ارتباط ما با جامعه و بخشی از این به حساب می آید.

هویت هر جامعه ای، بر اساس عقاید، آرمانها و ارزشهای این جامعه شکل میگیرد.

هویت اجتماعی هر فرد، درون یک جامعه و بر اساس عقاید و ارزشهای این فرد شکل میگیرد.

در جامعه قبیله ای، هویت اجتماعی افراد اغلب بر اساس جایگاه آنها در قبیله مشخص میشود.

در جامعه سرمایه داری، هویت اجتماعی افراد بیشتر به دارایی و توان اقتصادی آنها وابسته است.

در جامعه دینی، هویت اجتماعی افراد بر اساس عقاید و ارزشهای تعیین میشود که بن دین محترم میثمارد؛ مثلاً اسلام هویت افراد را با تقوا، عدالت و علم ارزیابی میکند.

هر جامعه ای بر اساس هویت خود، با طبیعت و بدن بدمی تعامل می کند

فرهنگ متجدد با بعضی ویژگی های اخلاقی سازگار است که در ارتباط با اهرمان ها و ارزش های دنیوی بن شکل می گیرند.

نگاه دنیوی فرهنگ جدید غرب و ارزش های بن به گونه ای است که هر دخل و تصرفی را در طبیعت و بدن مجاز میدانند.

در فرهنگ اسلام انسان به عنوان خلیفه خداوند وظیفه عمران و آبادانی طبیعت را به عهده دارد؛ یعنی انسان حق ندارد برخلاف ارادة حکیمانه الهی در جهان طبیعت و بدن خود تصرفاتی انجام دهد.

پیامبران و اولیای الهی نیز از دیرباز درباره بعد الهی و فطری هویت فردی و اجتماعی انسان ها و همچنین غفلت و فراموشی آنها از خویشتن سخن گفته اند.

وجود نظرات متفاوت درباره هویت، نشانه این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

ردی ف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	نقش و عضویت اجتماعی ما مجرای ارتباط ما با جامعه و بخشی از آن به حساب می‌آید.	خ-400	0/5
2	عصبانی شدن انسان بر اثر ترشح بیش از اندازه غده تیروئید، نشانگر ارتباط بین بعد جسمانی و بعد نفسانی هویت است.	دی-400	
جای خالی			
3	برگزاری مسابقات زیبایی و نمایشگاه‌های مد، از توجه فرهنگ غرب بر بعد هویت حکایت میکند.	ش-401	0/5
4	آنچه در پاسخ به پرسش کیستی گفته میشود، «.....» (فرد را تشکیل میدهد.	ش-400	
5	هر جامعی بر اساس با طبیعت و بدن آدمی تعامل میکند.	دی-400	
6	«یک انسان با تقوا، جهانی را تغییر میدهد». این جمله نشانگر رابطه هویت بر هویت اجتماعی است.	خ-400	0/5
4 گزینه ای			
7	کدام گزینه ویژگیهای «راستگویی» و «متولد ماه شهریور» را به ترتیب نشان میدهد؟ الف) اکتسابی، فردی و ثابت - انتسابی، اجتماعی و ثابت ب) اکتسابی، فردی و متغیر - انتسابی، فردی و ثابت ج) انتسابی، فردی و متغیر - اکتسابی، فردی و ثابت د) انتسابی، اجتماعی و متغیر - اکتسابی، اجتماعی و ثابت	ش-401	0/5
8	به ترتیب نوع هر یک از ویژگیهای هویتی «متولد ماه خرداد» و «پلیس» را مشخص کنید. الف) اکتسابی - ثابت - فردی / انتسابی - فردی - ثابت ب) انتسابی - ثابت - فردی / اجتماعی - متغیر - اکتسابی ج) انتسابی - متغیر - فردی / اکتسابی - متغیر - اجتماعی د) اجتماعی - متغیر - اکتسابی / فردی - اکتسابی - متغیر	خ-401	
9	پیامبران و اولیای الهی نیز از دیرباز درباره بعد هویت فردی و اجتماعی انسانها سخن گفته‌اند. الف) الهی و دینی ب) دینی و فطری ج) الهی و فطری د) دینی و غریزی	دی-400	
10	کدام گزینه تأثیر ابعاد هویتی جملات زیر را به درستی نشان میدهد؟ «جهان اجتماعی مانع شکوفایی برخی اخلاقیات میشود.» «برخی بیماریهای جسمانی به کمک قوای روانی درمان میشوند.» الف) نفسانی بر اجتماعی - نفسانی بر جسمانی ب) اجتماعی بر نفسانی - نفسانی بر جسمانی ج) اجتماعی بر نفسانی - نفسانی بر اجتماعی د) نفسانی بر اجتماعی - جسمانی بر نفسانی	ش-400	
11			
کوتاه پاسخ			
12	در کدام فرهنگ، انسان حق ندارد در جهان طبیعت و بدن خود دخل و تصرف کند؟	401 - ش	0/5
تشریحی			
13	نگاه دنیوی فرهنگ جدید غرب نسبت به طبیعت و بدن آدمی را بنویسید.	ش- 400	0/5
14	هویت اکتسابی و انتسابی را با مثال توضیح دهید.	خ-400	0/5

درس ششم بازتولید هویت اجتماعی

هویت اجتماعی چگونه شکل میگیرد و تداوم مییابد؟

انسان برخلاف موجودات دیگر، به صورت غریزی نمیداند چه موقعیتی در جامعه دارد و در این موقعیت چه وظایفی برعهده اوست. انسان باید موقعیت خود را بشناسد، حقوق و تکالیف خود را یاد بگیرد و با عمل به آنها، هویت اجتماعی خود را شکل دهد.

هر جامعه ای برای بقا و تداوم، عقاید، ارزشها و شیوه زندگی خود را به فرد آموزش میدهد. فرد نیز برای مشارکت در جامعه، این عقاید و ارزشها و هنجارها را می آموزد، شیوه زندگی در جامعه را فرامیگیرد و به تدریج، با موقعیتش در جامعه و حقوق و تکالیفی که بر عهده دارد، آشنا میشود.

فرد با آموزش های اساسی و ماندگاری که در خانواده میبیند، اولین و مهمترین آشناییها را با جامعه ای که در آن متولد شده است، پیدا میکند.

جامعه پذیری:

به فرایندی که هر فرد برای مشارکت در زندگی اجتماعی دنبال می کند و مسیری که برای شکل دادن به هویت اجتماعی افراد طی می شود، «جامعه پذیری» می گویند.

کژروی اجتماعی:

به کنش هایی که برخلاف عقاید، ارزش ها و هنجارهای جامعه هستند، «کژروی اجتماعی» می گویند.

هر جامعه ای برای پیشگیری از کژرویهای اجتماعی و کنترل آنها، روش های «تبلیغ و اقناع»، «تشویق و پاداش» و «تنبيه و مجازات» را به کار می گیرد؛

یعنی می کوشد تا از طریق آموزش، افراد را قانع کند که عقاید و ارزش های جامعه را بپذیرند، به افرادی که مطابق ارزش ها و هنجارهای جامعه عمل می کنند، پاداش می دهد و کسانی را که دچار کژروی اجتماعی شده باشند، مجازات می کند.

کنترل اجتماعی:

به مجموعه فعالیت هایی که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می گیرد، «کنترل اجتماعی» می گویند.

جامعه ای که روشهای مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد، در معرض آسیب های بیشتری قرار میگیرد و دوام و بقای آن تهدید میشود.

امر به معروف و نهی از منکر از جمله راهکارهای اسلام برای جامعه پذیری و کنترل اجتماعی است.

تحرك اجتماعی:

به جابه جایی افراد از یک موقعیت اجتماعی به موقعیت اجتماعی دیگر «تحرك اجتماعی» می گویند. تحرك اجتماعی انواعی دارد: صعودی، نزولی و افقی.

کارمند یک اداره وقتی مدیر بخشی از آن اداره می شود -> صعودی
مدیر اداره وقتی از مدیریت عزل می شود و به صورت یک کارمند عادی به کار خود ادامه میدهد -> نزولی
اگر شخصی شغل خود را تغییر دهد اما شغل جدید، موقعیت اجتماعی او را تغییر ندهد -> افقی
موقعیت اجتماعی افراد صرفاً تابع مشاغل آنها نیست بلکه به عوامل دیگری مانند علم، ایمان، تقوا، هنر، مهارت و احترام نیز بستگی دارد.

تحرك اجتماعی گاه درون یک نسل؛ یعنی برای یک فرد در طول زندگی خودش و گاه در دو نسل؛ یعنی برای یک فرد نسبت به والدینش اتفاق می افتد.

فرصتهای پیش روی افراد برای تحرك اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف، یکسان نیست.

مثلاً جامعه ای که براساس ارزش های نژادی شکل می گیرد، صرفاً برای یک نژاد خاص امکان تحرك اجتماعی صعودی را فراهم می آورد.

جامعه ای که به ارزش های اقتصادی اهمیت و اولویت میدهد، تحرک اجتماعی صعودی را فقط برای کسانی که ثروت دارند، ممکن میسازد.

یک جامعه غیردینی، به هویت دینی و معنوی افراد اجازه بروز و ظهور اجتماعی نمیدهد. برای نمونه، میتوان به جلوگیری از تحصیل دختران باحجاب در برخی جوامع غربی اشاره کرد.

در یک جامعه دینی نیز هویت هایی که ابعاد متعالی و الهی وجود انسان را نادیده بگیرند، به رسمیت شناخته نمی شوند.

ردیف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	تحرك اجتماعى هميشه درون يك نسل؛ يعنى برآى يك فرد در طول زندگى خودش اتفاق ميفافتد.	خ-401	0/5
2	موقعيت اجتماعى افراد، صرفآ تابع مشاغل آنها است.	ش-400	0/5
3	خانواده، اولين و مهمترين آشنائىهاىي فرد با جامعهاى كه در آن متولد ميشود را فراهم ميكند.	خ-400	
جأى خالى			
4	به جابجائى افراد از يك موقعيت اجتماعى به موقعيت اجتماعى ديگر، ميگويند.	خ-401	0/5
5	جامعهاى كه روشهاى مناسبى برآى نداشته باشد، در معرض آسيبهاى بيشترى قرار ميگيرد.	دى-400	0/5
6	جامعهاى كه روشهاى مناسبى برآى نداشته باشد، در معرض آسيبهاى بيشترى قرار ميگيرد و دوام و بقاى آنها تهديد مى شود	ش-400	0/5
7	فرد با آموزشهاى اساسى و ماندگارى كه در ميپيوند، اولين و مهمترين آشنائىها را با جامعهاى كه در آن متولد شده است، پيدا ميكند.	خ-400	0/5
8	افراد در بدو تولد، هويت اجتماعى خود را به صورت انفعالى ميپذيرند.	خ-400	
4 گزينه اى			
9	كدام گزينه صحيح نيست؟ (الف) فرآيند جامعپذيرى همواره با موفقيت همراه است. (ب) يكي از روشهاى پيشگيرى از كجروى اجتماعى، تبليغ و اقناع است. (ج) جامعه افرادى را كه مطابق ارزشها و هنجارهاى جامعه عمل نكنند، مجازات ميكند. (د) همواره افرادى هستند كه به حقوق و تكاليف خود پاييند نيستند و رفتارهاى مخالف انجام ميدهند.	خ-401	0/5
كوتاه پاسخ			
10	جامعه پذيرى:	400 - دى	1
11	كجروى اجتماعى:	خ-400	1
12	به فرايندى كه هم فرد برآى مشاركت اجتماعى دنبال ميكند و مسيرى كه برآى شكلدادن به هويت اجتماعى طى ميكند چه ميگويند؟	ش-400	0/5
13	برآى تحرك اجتماعى نزولى مثال بزنيد.	خ-401	0/5
14	كارمندى كه از يك بخش اداره به بخش ديگر منتقل ميشود، چه نوع تحرك اجتماعى دارد؟	خ-400	0/5
15	چه جامعهاى در معرض آسيبهاى بيشترى قرار ميگيرد؟	خ-400	0/5
تشريحى			
16	جوامع برآى پيشگيرى از كجروى اجتماعى، از چه روشهاى استفاده ميكند؟ توضيح دهيد.	ش-400	1/5
17	آيا فرصتهاى پيشروى افراد برآى تحرك اجتماعى و كسب هويتهاى جديد در جوامع مختلف يكسان است؟ توضيح دهيد.	خ-400	1
18	اعضاى يك جامعه، بر چه اساسى ميتوانند تحرك اجتماعى صعودى و هويت جديد كسب كنند؟ توضيح دهيد و مثال بزنيد.	دى-400	1
19	روشهاى پيشگيرى از كجرويهائى اجتماعى را نام ببريد.	ش-400	1/5
20	هم جامعهاى، برآى پيشگيرى از كجرويهائى اجتماعى و كنترل آنها، چه روشهاى را دنبال ميكند؟	خ-400	1/5
21	تفاوت تحرك اجتماعى درون يك نسل و تحرك اجتماعى در دو نسل را بنويسيد.	خ-400	1

درس هفتم تحولات هویتی جامعه

هویت اجتماعی افراد محصول عضویت گرهویت فرهنگی جامعه تا زمانی دوام می آورد که عقاید و ارزش های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جامعه و برای آنها مهم باشد. و هوی آنهاست.

هویت فرهنگی هر جامعه براساس عقاید و ارزش های اجتماعی آن شکل می گیرد.

هویت فرهنگی جامعه، گسترده تر از هویت اجتماعی افراد است. هویت اجتماعی افراد در پرتو هویت فرهنگی جامعه و متناسب با آن شکل می گیرد. هویت فرهنگی جامعه، فرصت شکل گیری هویت های اجتماعی متناسب با خود را پدید می آورد و در برابر انواع هویت های اجتماعی که با عقاید و ارزش های آن ناسازگار باشند، مقاومت می کند.

هویت فرهنگی جامعه تا چه زمانی دوام می آورد و چه زمانی با چالش هایی مواجه می شود؟

هویت فرهنگی جامعه تا زمانی دوام می آورد که عقاید و ارزش های مربوط به آن مورد پذیرش اعضای جامعه و برای آنها مهم باشد.

هرگاه عقاید و ارزش ها، اهمیت و اعتبار خود را نزد اعضای یک جامعه از دست بدهند، تداوم هویت فرهنگی آن جامعه با چالش هایی مواجه میشود.

چه زمانی هویت فرهنگی متحول میشود؟

افراد می توانند هویت اجتماعی خود را تغییر دهند. تا زمانی که تغییرات هویتی افراد در چارچوب عقاید و ارزش های اجتماعی پذیرفته شده در جامعه اتفاق بیفتد و با هویت فرهنگی جامعه سازگار باشد، مورد تشویق و تایید جامعه قرار می گیرد؛

اما همیشه این گونه نیست. گاهی تغییرات هویتی افراد مطابق عقاید و ارزش های جامعه نیست و شیوه هایی از زندگی را به دنبال می آورد که با عقاید و ارزش های جامعه ناسازگار است. این وضعیت اضطراب و نگرانی های اجتماعی فراوانی به دنبال دارد. اگر این وضعیت یعنی شیوه ناسازگار با عقاید و ارزش های جهان اجتماعی ادامه پیدا کند، عقاید و ارزش هایی که هویت فرهنگی جامعه را می سازند،

مورد تردید قرار می گیرند و ثبات خود را در زندگی مردم از دست می دهند. در نتیجه تداوم چنین وضعیتی، جامعه دیگر نمی تواند از عقاید و ارزش هایش دفاع کند و آنها را حفظ نماید. در این صورت، راه برای تحول هویت فرهنگی جامعه باز می شود و جامعه به جامعه ای دیگر تبدیل می گردد، در این صورت هویت آن متحول می شود.

تحولات فرهنگی می توانند **مثبت** یا **منفی** باشند.

مثبت: اگر فرهنگی که دچار تحول می شود، فرهنگی باطل باشد و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد، تحول فرهنگی مثبت است.

مثال: تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی.

منفی: اگر فرهنگی که اعتبار اجتماعی خود را از دست می دهد، و جهت تغییرات به **سوی فرهنگ باطل** باشد، تحول فرهنگی منفی است.

مثال: تحول جامعه نبوی به جامعه اموی.

علل تحولات فرهنگی به دو دسته درونی و بیرونی تقسیم می شوند.

درونی: یا به ابداعات و نوآوری های مثبت و منفی افراد جامعه مربوط می شود، یا به کاستی ها و بن بست های موجود در فرهنگ جامعه باز می گردد. این کاستی ها و بن بست ها، متفکران و مصلحان اجتماعی را به بازاندیشی در فرهنگ جامعه و بنیان های عقیدتی و ارزشی آن فرا می خواند و زمینه را برای تحولات فرهنگی فراهم می کند.

مثال: اگر فرهنگ یک جامعه توان پاسخ گویی به نیازهای طبیعی و جسمی یا فطری و معنوی انسان ها را نداشته باشد، آن جامعه نشاط زندگی را از دست می دهد و گرفتار یاس و ناامیدی می شود.

بیرونی: روبرو شدن و ارتباط جوامع با یکدیگر است.

شکل های مختلف ارتباط میان جوامع:

گاهی روابط در محدوده نمادها، هنجارها و سبک های زندگی است.

گاهی در سطح عقاید و ارزش های اجتماعی است. **گاهی** ارتباط میان جوامع، زمینه گسترش و پیشرفت یک جامعه را فراهم می آورد. **گاهی** به تحولات فرهنگی منجر می شود.

چه جامعه ای دچار تحول فرهنگی میشود؟

اگر جامعه ای در تعامل با جوامع دیگر بر عقاید و ارزش های خود پافشاری نکند و به مرور زمان، به عقاید و ارزش های خود پشت کند، دچار تحول فرهنگی می شود.

جوامع اسلامی در مواجهه با امپراطوری یونان و روم کدام عناصر آنها را اخذ کردند؟

جوامع اسلامی در سده های نخستین، رویارویی با جوامع دیگر، با حفظ هویت فرهنگی خود به تعامل با آنها پرداختند و به همین سبب، عناصر سازگار با هویت فرهنگی خود را از آنها گرفتند و در موارد مورد نیاز به بازسازی آن عناصر فرهنگی پرداختند. مثلاً به دلیل اهمیت عقل و عقلانیت در اسلام، جوامع اسلامی در مواجهه با امپراطوری های یونان و روم، عناصر عقلی فرهنگ آنها را اخذ کردند. به تناسب فرهنگ توحیدی خود، در این دانش ها دخل و تصرف نمودند اما عناصر مشترکانه این دو فرهنگ را نپذیرفتند؛ مثلاً آثار فلسفی، پزشکی، ریاضی و نجوم آنها را ترجمه کردند ولی آثار تاریخی، ادبی، افسانه ها و اسطوره های آنها را، رها کردند.

اگر یک جامعه در مسیر تحول فرهنگی، عقاید و ارزش های جامعه دیگر را بپذیرد، به آن جامعه ملحق می شود، مانند مصر باستان و ایران باستان که در ارتباط با جوامع اسلامی عقاید و ارزش های اسلامی را قبول کردند و به جوامع اسلامی ملحق شدند.

اما ممکن است یک جامعه در مواجهه با جامعه دیگر، ضمن پذیرش بخشهایی از فرهنگ آن جامعه هویت جدیدی به دست آورد؛ بدون اینکه عقاید و ارزشهای جامعه مقابل را بپذیرد و به آن ملحق شود، مانند جوامع غربی که پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگهای صلیبی، بدون اینکه به جامعه و فرهنگ اسلام بپیوندند، تحولات هویتی پیدا کردند و از غرب مسیحی قرون وسطا به غرب سکولار قرون جدید تبدیل شدند و هویت جدیدی پیدا کردند.

خودباختگی فرهنگی چیست؟

اگر اعضای جامعه، مبهوت و مقهور فرهنگ دیگر شوند و در نتیجه، حالت فغال و خلاق خود را در گزینش عناصر فرهنگی آن جامعه از دست بدهند، جامعه آنها دچار «خودباختگی فرهنگی» می شود.

پیامدهای خودباختگی فرهنگی:

این جامعه عناصر فرهنگی جامعه دیگر را بدون تحقیق و گزینش می پذیرد. چنین جامعه ای به روش تقلیدی عمل می کند و ارتباطش را با تاریخ و فرهنگ خود از دست می دهد؛ بنابراین، نه می تواند فرهنگ خود را تداوم ببخشد یا گسترش دهد و نه قادر است به جامعه دیگری که شیفته و مبهوت آن شده است، ملحق شود؛ از اینجا رانده و از آنجا مانده.

غرب زدگی:

بسیاری از جوامع غیرغربی در رویارویی با جهان غرب، مبهوت و مرعوب قدرت اقتصادی و سیاسی غرب شدند و به همین سبب، دچار خودباختگی فرهنگی گشتند. خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب را «غرب زدگی» مینامند.

از خود بیگانگی: در زبان فارسی «بیگانه» در مقابل «خودی» به کار میرود، اما در مواردی ممکن است انسان با خودش بیگانه شود؛ به این وضعیت از خودبیگانگی میگویند.

از خود بیگانگی فرهنگی:

نه تنها افراد، بلکه جوامع نیز ممکن است دچار از خودبیگانگی شوند که به آن «از خودبیگانگی فرهنگی» گفته میشود؛ به دلیل آنکه هویت جوامع را فرهنگ آنها تعیین میکند.

از خود بیگانگی تاریخی:

اگر یک جامعه، فرهنگ تاریخی خود را فراموش کند، دچار «از خودبیگانگی تاریخی» شده است. جامعه خودباخته ای که در مواجهه با جامعه دیگر، هویت فرهنگی خود را از یاد می برد،

به این معنای از خودبیگانگی گرفتار شده است.

از خود بیگانگی حقیقی:

اگر عقاید و ارزش های یک جامعه مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود، آن جامعه دچار «از خودبیگانگی حقیقی (فطری)» شده است.

فرهنگ اساطیری و فرهنگ دنیوی آدمی را نه تنها از حقیقت جهان بلکه از حقیقت خود نیز بیگانه می کند. فرهنگ هایی که براساس فطرت انسان شکل نگرفته اند و از عقاید و ارزشهای حق برخوردار نیستند، مانع آن میشوند که انسانها به شناخت صحیح از عالم و آدم برسند. در جوامعی که چنین فرهنگی دارند، انسانها از حقیقت خود و هستی دور میمانند. تصویری که این فرهنگ ها از انسان ارائه میدهند، نه خود حقیقت بلکه سرابی از حقیقت است؛ به همین سبب، آدمی در چنین جامعه ای حتی اگر از رفاه مادی برخوردار باشد، به آرامش نمیرسد بلکه به اضطراب و تشویش گرفتار میشود و در نهایت، سر به عصیان و طغیان برمیدارد. از نظر قرآن کریم، انسان هنگامی میتواند حقیقت خود و جهان را بشناسد که به انسان و جهان نگاهی توحیدی داشته باشد. فراموش کردن خداوند سبب میشود که انسان خود را نیز فراموش کند.

بر اساس این نگاه، تنها فرهنگ توحیدی است که درهای آسمان و زمین را به روی انسان می گشاید و او را با حقیقت خود و جهان هستی آشنا می کند.

ردیف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	تحول جامعه جاهلی به جامعه نبوی، تحول فرهنگی منفی است.	دی-400	0/5
2	ابداعات و نوآوریهای مثبت و منفی افراد جامعه، یکی از علل درونی تحولات فرهنگی است.	خ-400	0/5
3	هر جامعهای، هویت خاصی دارد که از آن با عنوان هویت فرهنگی آن جامعه یاد میشود.	خ-400	0/5
جای خالی			
4	خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب را مینامند.	ش-401	0/5
5	هویت فرهنگی جامعه، گستردهتر از افراد است.	خ-401	0/5
6	فرهنگ اساطیری و فرهنگ آدمی را از حقیقت جهان و حقیقت خود بیگانه میکند.	دی-400	0/5
4 گزینه ای			
7	جامعهای که با حفظ عقاید و ارزشهای خود با جوامع دیگر ارتباط برقرار میکنند و در سطح هنجارها و سبک زندگی، عناصری از جوامع دیگر را میگیرند، زمینه خود را فراهم میآورند. (الف) تحول فرهنگی (ب) گسترش و پیشرفت (ج) تحول فرهنگی مثبت (د) عقب ماندگی	ش-401	0/5
8	اگر عقاید و ارزشهای یک جامعه، مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان شود، آن جامعه دچار شده است. (الف) از خود بیگانگی (ب) از خود بیگانگی تاریخی (ج) از خود بیگانگی فطری (د) از خود بیگانگی فرهنگی	خ-401	0/5
9	جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوریهای یونان و روم، چه عناصری از این دو فرهنگ را نپذیرفتند؟ (الف) دنیوی (ب) مشرکانه (ج) عقلی (د) مسیحی	دی-400	0/5
10	هویت فرهنگی هر جامعه، بر اساس اجتماعی آن شکل میگیرد. (الف) هنجارها و عقاید (ب) عقاید و ارزشهای (ج) آرمانها و عقاید (د) ارزشها و هنجارهای	ش-400	0/5
11	از منظر قرآن کریم، چه چیزی سبب میشود که انسان خود را نیز فراموش کند؟ (الف) فراموش کردن فطرت (ب) بیگانه شدن با تاریخ (ج) فراموش کردن خداوند (د) بیگانه شدن با جامعه	خ-400	0/5
12 کوتاه پاسخ			
12	خودباختگی فرهنگی:	400 - دی	1
13	علت بیرونی تحولات فرهنگی چیست؟	ش-401	1
14	جوامع اسلامی در مواجهه با امپراتوریهای یونان و روم، کدام عناصر آنها را اخذ کردند؟	ش-400	0/5
15	یک مورد از علل درونی تحولات فرهنگی را نام ببرید.	خ-400	0/5
تشریحی			
16	چه زمانی جامعه، دچار از خود بیگانگی حقیقی (فطری) میشود؟	ش-400	1
17	هویت فرهنگی جامعه، تا چه زمانی دوام میآورد و چه زمانی با چالشهایی مواجه میشود؟	خ-400	1
18	تحول فرهنگی منفی را تعریف کنید و مثال بزنید.	خ-401	1
19	پیامدهای خودباختگی فرهنگی را بنویسید.	خ-401	1/5
20	تحولات هویتی جوامع غربی را پس از رویارویی با جوامع اسلامی طی جنگهای صلیبی توضیح دهید.	خ-400	1
21	در چه صورتی، ارتباط میان جوامع، موجب فراهم کردن زمینه گسترش و پیشرفت آن میشود؟	خ-400	1

درس هشتم

هویت ایرانی قبل از ظهور اسلام، هویتی توحیدی، دینی و در مواردی **میخته با اساطیر** بود. روایتی از این هویت را در **شاهنامه فردوسی** میتوان دید. پیش از اسلام، اقوام مختلف ایرانی با آنکه هویت های قومی متفاوتی داشتند، **در عقاید و ارزشهای زرتشتی که با باورهای اساطیری درمیخته بود،** مشترک بودند و بر این اساس، هویت فرهنگی واحدی پیدا کرده بودند.

هویت فرهنگی ایران بعد از ظهور اسلام:

ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، **عناصر مشترکانه و اساطیری خود را کنار گذاشتند،** به تفسیر توحیدی از هویت خویش دست یافتند و با پذیرش عقاید و ارزشهای اسلامی، ایران به جهان اسلام ملحق گردید و هویت ایرانی بخشی از هویت جهان اسلام شد.

زبان فارسی چگونه توانست به زبان دوم جهان اسلام تبدیل شود؟

فارسی دری از دیرباز به عنوان **زبان سیاسی دربار ایران، زبان رسمی مشترک اقوام مختلف** بود که در سرزمین پهنای ایران زندگی میکردند. این زبان به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام، از محدوده زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی فراتر رفت و به عنوان **زبان دوم جهان اسلام نیز** **مرزهای امپراتوری های گورکانی و عثمانی را در نوردید** و در مناطق مختلف جهان اسلام، از هندوستان و تبت تا آسیای صغیر و شبه جزیره بالکان، گسترش یافت. فردوسی، مولوی، سعدی، حافظ و دیگر حکیمان و شاعران ایرانی خدمات بینظیری انجام دادند که موجب گسترش زبان فارسی در جهان اسلام شد. ایرانیان مسلمان معارف و هنرهایی تولید کردند که مسلمانان برای دستیابی به آنها نیازمند آموختن زبان فارسی بودند.

چگونگی مقابله جهان اسلامی از جمله ایران با انواع هجمه های نظامی و سیاسی:

مسلمانان در سده های مختلف، یا مانند آنچه در جنگ های صلیبی گذشت، مهاجمان را دفع کردند و یا مانند آنچه در حمله مغول رخ داد، مهاجمان را درون فرهنگ خود جذب و هضم کردند. اما مواجهه فرهنگ

جدید غرب با جوامع و فرهنگ اسلامی تجربه جدیدی است که هنوز به پایان خود نرسیده است.

اثرات نخستین رویارویی قدرت سیاسی و نظامی جوامع غربی بر جوامع اسلامی:

جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت و این امر سبب شد، تصویری که شرق شناسان و تاریخ نگاران غربی از هویت جوامع اسلام القا میکردند، در بین جوامع اسلامی و از جمله در جامعه ایران رواج پیدا کند.

تصویر مستشرقان از جوامع اسلامی:

در دیدگاه مستشرقان، هویت فرهنگی جوامع اسلامی، توحیدی یا اساطیری نیست، بلکه دنیوی است. این هویت در قالب عناوین قوم گرایانه و ناسیونالیستی به ابعاد تاریخی و جغرافیایی محدود میشود و امت و ملت اسلامی را به اقوام مختلف، نظیر ترک و عرب و فارس، تقسیم میکند.

متفکران ایرانی از دهه سی شمسی به بعد، در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب و هویت‌های کاذبی که از این طریق ساخته شده بود، کتابهای متعددی تدوین کردند که غرب زدگی (جلال آل احمد)، بازگشت به خویش (دکتر علی شریعتی)، خدمات متقابل اسلام و ایران و همچنین فطرت (مرتضی مطهری) از جمله آنهاست.

تاثیر انقلاب اسلامی بر جوامع اسلامی:

انقلاب اسلامی ایران حاصل یک قرن مقاومت هویت اسلامی ایرانی جامعه ما در برابر هجوم فرهنگی، سیاسی و اقتصادی غرب بود. بازگشت ایران به اسلام، صرفاً بازگشت به هویت تاریخی و جغرافیایی نبود بلکه بازگشت به هویت توحیدی و معنوی خویش بود.

جامعه ایران به رهبری امام خمینی و با تکیه بر آموزه های قرآن و اهل بیت به هویت اسلامی خود بازگشت؛ تاریخ و جغرافیای خود را ذیل اسمان معنوی توحید قرار داد و به این ترتیب از مرزهای جامعه ایمانی خود و در برابر جهانی که در مقابل او صف کشیده بود، به مدت هشت سال دفاع کرد. این مقاومت، در عرصه های مختلف تا امروز ادامه یافته است. جامعه ایران با بازگشت به هویت اسلامی خود، که هویتی مستقل، فعال و اثرگذار است، به قلب تپنده بیداری اسلامی تبدیل شد. اینک جوامع اسلامی

دیگر با الهام گرفتن از انقلاب اسلامی ایران، هویت خود را بیرون از تصاویری که فرهنگ غربی القا می کرد، جست وجو می کنند و به این ترتیب، اسلام به عنوان یک قطب فرهنگی جدید در جهان ظاهر می شود.

انقلاب اسلامی ایران افق های جدیدی را به روی اندیشمندان جهان غرب نیز گشوده و نظریه پردازان غربی را که طی قرن بیستم، دنیوی شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتی بشریت می دانستند، به تامل در نظریات پیشین خود و بازبینی آنها فراخوانده است.

ردیف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	تصویری که تاریخنگاران غربی و مستشرقان از هویت جامعه اسلامی القا میکردند، اساطیری بود.	خ-401	0/5
2	نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، جهانی شدن همه فرهنگها را سرنوشت مشترک و حتی بشریت میدانستند.	دی-400	0/5
3	در نخستین رویاروییها، قدرت فرهنگی جوامع غربی، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت.	خ-400	0/5
جای خالی			
4	ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر مشرکانه و خود را کنار گذاشتند.	ش-401	0/5
5	ایرانیان پس از آشنایی با اسلام، عناصر و اساطیری خود را کنار گذاشتند.	ش-400	0/5
6	جامعه معاصر ایران، با بازگشت به هویت اسلامی خود، به قلب تپنده تبدیل شد.	خ-400	0/5
4 گزینه ای			
7	نظریه پردازان غربی، طی قرن بیستم، همه فرهنگها را سرنوشت مشترک و حتی بشریت میدانستند. (الف) دنیوی شدن (ب) معنوی شدن (ج) اساطیری شدن (د) توحیدی شدن	ش-401	0/5
8	در نخستین رویاروییها، قدرت و جوامع غربی، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت. (الف) سیاسی - اقتصادی (ب) سیاسی - نظامی (ج) اقتصادی - فرهنگی (د) فرهنگی - نظامی	خ-401	0/5
9	در نخستین رویاروییها، قدرت و جوامع غربی، جوامع اسلامی را به خودباختگی فرهنگی دچار ساخت. (الف) اقتصادی - سیاسی (ب) اقتصادی - نظامی (ج) فرهنگی - سیاسی (د) سیاسی - نظامی	ش-400	0/5
10	نظریه پردازان غربی طی قرن بیستم، شدن همه فرهنگها را سرنوشت مشترک و حتی بشریت میدانستند. (الف) غربی (ب) دنیوی (ج) توحیدی (د) اساطیری	خ-400	0/5
11	چه عاملی باعث ملحق شدن ایران به جهان اسلام گردید؟ (الف) قدرت نظامی و سیاسی مسلمانان (ب) عقاید و ارزشهای توحیدی اسلام (ج) عقاید و ارزشهای زرتشت (د) قدرت اجتماعی و فرهنگی مسلمانان	خ-400	0/5
کوتاه پاسخ			
12	یکی از مهمترین پیامدهای هر انقلاب چیست؟	ش-401	0/5
13	نظریه پردازان غربی در طی قرن بیستم، سرنوشت مشترک و حتی بشریت را در چه میدانستند؟	خ-401	0/5
14	چه عاملی باعث شد که پیش از اسلام، اقوام مختلف ایرانی هویت فرهنگی واحدی پیدا کنند؟	دی-400	0/5
15	نظریه پردازان غربی در طی قرن بیستم، چه نوع فرهنگی را سرنوشت مشترک و حتی بشریت میدانستند؟	ش-400	0/5
16	متفکران ایرانی در نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب، چه کتابهایی تدوین کردند؟ دو مورد را نام ببرید.	خ-400	0/5
17	برخورد مسلمانان در مواجهه با حمله مغول چگونه بود؟	خ-400	0/5
تشریحی			
18	چگونگی مقابله جوامع اسلامی از جمله ایران با انواع هجمهای نظامی و سیاسی اقوام مختلف را با ذکر مثال بنویسید.	خ-401	1/5
19	مواجهه جوامع اسلامی، از جمله ایران، در طول تاریخ اسلامی خود با هجوم نظامی و سیاسی اقوام مختلف چگونه بوده است؟	دی-400	1/5
20	انقلاب اسلامی ایران، چه تأثیری بر جوامع اسلامی داشته است؟	ش-400	1
21	هویت فرهنگی جوامع اسلامی در دیدگاه مستشرقان چگونه است؟	خ-400	1/5
22	مواجهه جهان اسلام با هجمهای نظامی و سیاسی اقوام مختلف چگونه بود؟ با مثال توضیح دهید.	خ-400	1/5

درس نهم بعد سیاسی هویت ایران

هر جامعه علاوه بر هویت فرهنگی هویت از هویت سیاسی نیز برخوردار است.

قدرت یعنی توانایی انجام کار با آگاهی و اراده.

انسان به دلیل داشتن آگاهی و اراده، موجودی قدرتمند است، اما قدرت فردی او محدود است و برای رفع نیازهایش به دیگران نیاز دارد. وقتی انسان بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد، قدرت اجتماعی شکل می‌گیرد. هرکس یا نهادی که تأثیرگذاری بیشتری داشته باشد، قدرت اجتماعی بیشتری دارد.

اگر این تأثیرگذاری با رضایت و پذیرش طرف مقابل باشد، قدرت دارای مقبولیت است. اقتدار نوعی قدرت است که هم مقبول و هم به‌طور رسمی پذیرفته شده است. قدرتی که با اجبار همراه باشد، پایدار نخواهد بود.

قدرتی که با رضایت مردم همراه باشد، مقبول است، اما مشروعیت به حق و ناحق بودن قدرت برمی‌گردد. مشروعیت حقیقی زمانی است که قدرت بر اساس قانون و حکم الهی باشد. اگر قدرت برخلاف حکم الهی ولی با رضایت مردم باشد، فقط مقبول است، نه مشروع.

در جامعه‌ای با فرهنگ دینی، مقبولیت بدون مشروعیت، پایدار نخواهد بود.

در بخش دوم، امام خمینی تسخیر سفارت آمریکا در ۱۳ آبان ۱۳۵۸ را انقلاب دوم نامیدند. این سفارت، مرکز توطئه علیه انقلاب ایران بود. با تسخیر آن، هیبت آمریکا شکسته شد و به مظلومان جهان امید بخشید. پس از آن، اسناد زیادی از فعالیت‌های جاسوسی آمریکا کشف و منتشر شد که نشان‌دهنده دشمنی آن با ملت ایران است.

اسناد لانه جاسوسی آمریکا نشان می‌دهد که آمریکا تنها به منافع خود در ایران می‌اندیشیده و برای حفظ این منافع، از رژیم پهلوی حمایت و توصیه به سرکوب مردم می‌کرده است. در یکی از گزارش‌های محرمانه، ضعف و ناتوانی شاه در کنترل بحران‌ها به وضوح بیان شده است. شاه ابتکار عمل را از دست داده و قادر به تصمیم‌گیری قاطع نبوده است.

در این گزارش آمده که برای جلوگیری از سقوط شاه، سرکوب موقت مردم ضروری دانسته شده، اگرچه این راه حل ممکن است به خشونت های گسترده تری منجر شود. تحلیلگران آمریکایی هشدار داده اند که اگر شاه تا پیش از ماه محرم اقدام نکند، حکومت او سقوط خواهد کرد. همچنین اشاره شده که ارتش نمی تواند در برابر ملتی آگاه و بی سلاح، پایداری کند و مشروعیت رژیم پهلوی از دست رفته است.

پاسخ به دو سؤال:

چرا با وجود آگاهی از اراده ملت، آمریکا سرکوب را توصیه می کرد؟

چون تنها به منافع خود اهمیت می داد و حفظ رژیم پهلوی را برای استتار نفوذ خود در ایران ضروری می دانست.

توصیف آنها از شاه در بحران چه بود؟

او را فردی ضعیف، مردد، ناتوان در تصمیم گیری و فاقد قدرت ابتکار معرفی کرده اند که دیگر توان اداره بحران را ندارد.

قدرت به دو نوع سخت و نرم تقسیم می شود. قدرت سخت با زور و ابزار نظامی اعمال می شود، اما قدرت نرم از راه های فرهنگی و رسانه ای، به صورت پنهان، تأثیر می گذارد. امروزه سلطه فرهنگی از راه قدرت نرم جایگزین سلطه سیاسی و نظامی شده است. رسانه ها، نظام آموزشی و شبکه های اجتماعی ابزارهای اصلی قدرت نرم اند. حتی افراد تأثیرگذار مثل سلبریتی ها می توانند در سطحی از دولت ها اثرگذارتر باشند. سلطه ای که از طریق فرهنگ و رضایت عمومی اعمال شود، «هژمونی» نام دارد؛ مانند اسلام هراسی که رسانه های آمریکایی برای توجیه سلطه فرهنگی خود به کار می برند.

سیاست یعنی سازمان دهی قدرت برای رسیدن به اهداف معین، و نظام سیاسی مجموعه سازوکارهایی است که اعمال سیاست را ممکن می سازد. نظام سیاسی با نظام های دیگر مانند فرهنگ و اقتصاد در تعامل است و اگر با ارزش های فرهنگی جامعه هماهنگ باشد، مقبولیت دارد؛ در غیر این صورت، باعث بحران می شود.

انواع نظام سیاسی بر اساس سه ملاک:

تعداد تصمیم گیرندگان: حکومت فردی-حکومت اقلیت-حکومت اکثریت

روش تصمیم گیری: براساس امیال شخصی-براساس حقیقت و فضیلت

دینی یا دنیوی بودن: نظام دینی بر پایه قوانین الهی-نظام دنیوی بر پایه خواسته های بشری

دیدگاه ها:

ارسطو شش نوع نظام را معرفی می کند و میان **دموکراسی (حکومت بر اساس تمایلات اکثریت)** و **جمهوری (حکومت اکثریت بر مبنای فضیلت)** تفاوت می گذارد.

فارابی علاوه بر دو ملاک ارسطو، ملاک دینی بودن را نیز اضافه می کند و جامعه مطلوب را «**مدینه فاضله**» می نامد.

لیبرال دموکراسی نظامی است دنیوی که مبتنی بر خواست اکثریت مردم و بدون توجه به حقیقت و فضیلت است.

جمهوری اسلامی یا مردم سالاری دینی، ترکیبی از حضور مردم و رعایت ارزش های اسلامی است که اهدافی چون عدالت، آزادی، استقلال، و مشارکت را در چارچوب الهی دنبال می کند.

در نگاه اسلامی، ارزش های اجتماعی نه فقط دنیوی بلکه الهی هستند و تحقق آن ها عبادتی است که موجب تقرب به خدا می شود. جامعه اسلامی باید از پذیرش سلطه طاغوت خودداری کرده و در ایجاد حکومت الهی فعال باشد.

ردیف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت تبعیتکنندگان به دست میآید، مقبولیت و مشروعیت دارد.	ش-401	0/5
2	نظام سیاسی اگر به ارزشهای فرهنگی جامعه وفادار باشد، با استفاده از مدیریت سیاسی خود، به بسط و توسعه فرهنگ کمک می کند.	خ-400	0/5
جای خالی			
3	هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان پیدا کند، «.....» پدید میآید.	خ-401	0/5
4	قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، نامیده میشود.	ش-400	0/5
5	کسانی که توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از بیشتری برخوردارند.	خ-400	0/5
4 گزینه ای			
6	در دستبندی فارابی از نظام سیاسی، جامعهای که بر اساس قوانین الهی شکل میگیرد چه نامیده میشود؟ (الف) جمهوری (ب) فرهنگ فاضله (ج) دموکراسی (د) فرهنگ فاسقه	دی - 400	0/5
7	فارابی از جوامعی که آرمانها و ارزشهایشان الهی و عقلانی نباشد، به چه عنوان یاد میکند؟ (الف) جاهله (ب) فاضله (ج) فاسقه (د) جمهوری	خ-400	0/5
کوتاه پاسخ			
8	ارسطو حکومتی را که در آن، اکثریت بر اساس خواستها و تمایلات خود حاکمیت دارند چه مینامد؟	ش-401	0/5
9	در دستبندی فارابی از نظام سیاسی، جامعهای که بر اساس قوانین الهی شکل میگیرد چه نام دارد؟	خ-401	0/5
10	تبعیت اراده یک انسان از انسان دیگر، به دو صورت انجام میپذیرد. آنها را بنویسید.	خ-400	0/5
11	تنها راه تأثیر گذاردن بر اراده دیگران چیست؟	دی - 400	0/5
12	ارسطو، حکومتی را که در آن اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت حضور و فعالیت دارند، چه مینامد؟	ش-400	0/5
13	در آموزههای اسلامی، عبادات چه هنگامی ارزش بیشتری مییابند؟	خ-400	0/5

تشریحی		
14	لیبرال دموکراسی چه نوع نظام سیاسی است؟ (ویژگیهای نظام لیبرال دموکراسی)	ش-401 1/5
15	چه زمانی قدرت هم «مقبولیت اجتماعی» و هم «مشروعیت حقیقی» دارد؟	خ-401 1
16	ویژگیهای نظام لیبرال دموکراسی را بنویسید.	دی-400 1/5
17	نظامهای سیاسی، بر اساس تعداد افراد تأثیرگذار و تصمیمگیرنده، به چند دسته تقسیم میشوند؟ توضیح دهید.	ش-400 1/5
18	تفاوت بین حکومت جمهوری و دموکراسی از نظر ارسطو چیست؟	خ-400 1

درس دهم ابعاد جمعیتی و اقتصادی هویت ایران

جمعیت بخشی مهم از هویت جامعه است و **شرط بقای** آن به شمار می آید. فقط تعداد جمعیت کافی نیست؛ بلکه **کیفیت جمعیت**، یعنی **مسئولیت پذیری و باور به فرهنگ** نیز اهمیت دارد. افراد جامعه **حامل و عامل فرهنگ اند** و افزایش جمعیت مسئول، به گسترش فرهنگ و هویت جامعه کمک می کند.

کاهش جمعیت موجب محدود شدن نفوذ فرهنگی جامعه و زمینه ساز سلطه فرهنگ های بیگانه می شود. بنابراین، جمعیت مسئله ای هویتی است. **شجره نامه ها** نشان می دهند که هر نسل پلی برای آیندگان است و **حتی افراد گمنام هم نقش مهمی در استمرار هویت دارند**.

از نظر اسلام، افزایش جمعیت مؤمن و موحد برای گسترش فرهنگ الهی ضروری است. پیامبر اسلام نیز به کثرت پیروان خود در قیامت مباحثات می کند.

در دنیای امروز، بسیاری از جوامع به ویژه غربی ها با کاهش جمعیت و پیری روبه رو هستند که ناشی از عواملی مثل بالا رفتن سن ازدواج، طلاق، مصرف گرایی و بی میلی به فرزندآوری است. این هشدار جدی است برای حفظ هویت و تداوم جامعه.

هویت جمعیت یک جامعه کاهش یا افزایش یابد، نظام سیاسی با همکاری مردم، سیاست‌های جمعیتی

را اجرا می‌کند. ایران دو بار سیاست کاهش جمعیت داشته که باعث کاهش رشد سالانه شد. به دلیل کاهش شدید رشد، از سال ۱۳۹۳ سیاست‌های جدیدی در جهت افزایش جمعیت، جوان‌سازی و حمایت از خانواده‌ها تصویب شد.

از سوی دیگر، اقتصاد نیز بخشی از هویت جامعه است.

افراد و جوامع با نقش‌ها و ویژگی‌های اقتصادی خود شناخته می‌شوند. اقتصاد ایران هم دستاوردهایی چون توسعه زیرساخت‌ها و مقابله با تحریم‌ها داشته و هم با مشکلاتی مثل تورم، بیکاری، وابستگی به نفت و مصرف‌گرایی روبه‌روست.

فروش نفت بدون برنامه، اقتصاد را وابسته و شکننده کرده و باعث نفوذ و تحریم کشورهای سلطه‌گر شده است.

غرب هویت خود را بر پایه اقتصاد و سرمایه‌داری بنا نهاده و تلاش می‌کند الگوهای اقتصادی دیگر را از بین ببرد.

آن‌ها اقتصاد را پاشنه آشیل ایران می‌دانند و با جنگ اقتصادی آن را هدف گرفته‌اند.

راهکار ایران برای مقابله با این چالش‌ها، اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که الگویی بومی، مستقل و مبتنی بر دانش، نوآوری، مشارکت مردمی و عدالت است و هدف آن ساختن اقتصادی پایدار و پیشرو در جهان اسلام است.

ردیف	متن سوال	سال طرح	بارم
صحیح غلط			
1	غرب شیوه‌های اقتصادی سازگار با اقتصاد سرمایه‌داری را در سراسر جهان نابود میکند.	ش- 401	0/5
2	اولین شرط بقای هر جامعه، اقتصاد قوی و پیشرفته آن است.	خ- 401	0/5
3	از کارکردهای مهم خانواده، تأمین جمعیت است.	ش- 400	0/5
4	شناخت فرهنگ، پذیرش و عمل به آن، صرفاً از عهده افراد و اعضای جامعه برمی‌آید.	خ- 400	0/5
جای خالی			
5	عامل اصلی هویتیابی افراد و جوامع غربی است.	دی- 400	0/5
6	برخی از کشورهای سلطه گر غرب، پاشنه آشیل ایران اسلامی را میدانند.	خ- 400	0/5
4 گزینه ای			
7	در چه صورت فرهنگ، گسترش بیشتری مییابد؟ الف) حاملان و عاملان آن بیشتر باشند ب) دینی باشد ج) بعد اقتصادی مطلوبی داشته باشد د) نیروی باشد	ش- 400	0/5
کوتاه پاسخ			
8	سیاستهای جمعیتی:	ش- 401	0/5
9	چرا کشورهای سلطه گر غرب، جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته‌اند؟	خ- 401	0/5
10	تدابیر و راه‌حلهایی که برای حل مشکل جمعیتی اندیشیده میشود چه نام دارد؟	ش- 400	0/5
11	انواع سیاستهای جمعیتی را نام ببرید.	خ- 400	0/5
تشریحی			
12	اقتصاد امروز ایران، چه دستاوردها و چه معضلاتی داشته است؟ (هر کدام دو مورد)	ش- 401	1
13	در اصول کلی سیاستهای جمعیتی سال 1393 به چه ضرورت‌هایی توجه شده است؟ (ذکر 2 مورد)	خ- 401	1
14	الگوی اقتصاد مقاومتی چه دستاوردهایی به همراه می‌آورد؟	خ- 401	1
15	کاهش جمعیت یک جامعه، زمینه‌ساز چه آسیب‌هایی است؟	دی- 400	1
16	اقتصاد امروز با چه معضلاتی دست به گریبان بوده است؟ 4 نمونه را نام ببرید.	دی- 400	1
17	چرا رفاه حاصل از اقتصاد نفتی پایدار نیست؟	ش- 400	1
18	از اصول کلی سیاستهای جمعیتی کشور از سال 1393 تاکنون، 4 مورد را نام ببرید.	خ- 400	1
19	سیاستهای جمعیتی را تعریف کنید.	خ- 400	1

جا نکته ای (نکاتی که عیب داری رو بنویس)

سؤالات آزمون نهایی درس: علوم اجتماعی		تعداد صفحه: ۳		رشته: ریاضی و فیزیک / علوم تجربی		ساعت شروع: ۸:۰۰ صبح											
دوازدهم		تاریخ آزمون: ۱۴۰۳/۰۵/۲۱		نام و نام خانوادگی:		مدت آزمون: ۷۵ دقیقه											
دانش آموزان روزانه، بزرگسال، داوطلب آزاد، آموزش از راه دور و ایثارگر داخل و خارج کشور تابستان ۱۴۰۳				مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش azmoon.medu.ir													
ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)						نمره										
۱	درستی یا نادرستی عبارت های زیر را مشخص کنید. الف) در خانواده های چند فرزندی، والدین انتظار بالایی از فرزندان خود دارند. ب) استقلال سیاسی در ایران پیش از انقلاب اسلامی در قلمرو فرهنگ آرمانی بود. پ) فرصت های پیش روی افراد برای تحرک اجتماعی و کسب هویت های جدید در جوامع مختلف یکسان است. ت) مواجهه فرهنگ جدید غرب با جوامع و فرهنگ اسلامی تجربه جدیدی است که هنوز به پایان نرسیده است.						۱										
۲	عبارت مناسب را از داخل کمانک () انتخاب کنید. الف) شیوه انجام کنش اجتماعی که مورد قبول افراد جامعه قرار گرفته است. (ارزش اجتماعی – هنجار اجتماعی) ب) تغییرات اساسی در لایه های (سطحی – عمیق) فرهنگ، آن را به فرهنگ دیگری تبدیل می کند. پ) جامعه ایران با بازگشت به (هویت اسلامی – هویت تاریخی) به قلب تپنده بیداری اسلامی تبدیل شد. ت) قدرتی که بدون استفاده از تهدید و رضایت تبعیت کنندگان به دست می آید، (مقبولیت – مشروعیت) دارد.						۱										
۳	سؤالات چهار گزینه ای : الف) عبارت های « قرار گرفتن بر سر دو راهی » و « سخن گفتن به زبان فرانسه » به ترتیب به کدام ویژگی کنش اشاره دارد؟ ۱) معنادار – هدف دار ۲) ارادی – آگاهانه ۳) هدف دار – معنادار ۴) آگاهانه – ارادی ب) « شرافت و وقار و سلحشوری از ویژگی های صحرائشینان است. » بیانگر کدام یک از رابطه های زیر است؟ ۱) اجتماعی بر نفسانی ۲) نفسانی بر اجتماعی ۳) طبیعی بر اجتماعی ۴) اجتماعی بر طبیعی پ) مثال های زیر به ترتیب چه نوع تحرک اجتماعی هستند؟ (فرزند یک کشاورز که پزشک شده است – کارمند بانکی که از یک شعبه به شعبه دیگر منتقل شده است.) ۱) افقی – صعودی ۲) نزولی – صعودی ۳) صعودی – افقی ۴) صعودی – نزولی ت) هویت ایران قبل از ظهور اسلام چه نوع هویتی بود؟ ۱) توحیدی ۲) دنیوی و سکولار ۳) ناسیونالیستی و قومی ۴) توحیدی و دینی آمیخته با اساطیر ث) کدام گزینه از ویژگی های اقتصاد مقاومتی نیست؟ ۱) حضور فعال و مؤثر در تعاملات جهانی ۲) تکیه بر ظرفیت های مولد مردمی و دولتی ۳) احساس رفاه بیشتر در کوتاه مدت ۴) روحیه خلاقیت و نوآوری						۲.۵										
۴	هر یک از عبارت های ستون سمت راست، با کدام یک از مفاهیم ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد اضافه است). <table><tr><td>الف) بخش هایی که مربوط به یک قوم، قشر یا صنف است.</td><td>۱) کثرویی اجتماعی</td></tr><tr><td>ب) فعالیت هایی برای انطباق افراد با انتظارات جامعه</td><td>۲) خرده فرهنگ</td></tr><tr><td>پ) کنش های برخلاف عقاید و ارزش های جامعه</td><td>۳) جامعه پذیری</td></tr><tr><td>ت) فرایند مشارکت فرد در زندگی اجتماعی</td><td>۴) فرهنگ عمومی</td></tr><tr><td></td><td>۵) کنترل اجتماعی</td></tr></table>						الف) بخش هایی که مربوط به یک قوم، قشر یا صنف است.	۱) کثرویی اجتماعی	ب) فعالیت هایی برای انطباق افراد با انتظارات جامعه	۲) خرده فرهنگ	پ) کنش های برخلاف عقاید و ارزش های جامعه	۳) جامعه پذیری	ت) فرایند مشارکت فرد در زندگی اجتماعی	۴) فرهنگ عمومی		۵) کنترل اجتماعی	۱
الف) بخش هایی که مربوط به یک قوم، قشر یا صنف است.	۱) کثرویی اجتماعی																
ب) فعالیت هایی برای انطباق افراد با انتظارات جامعه	۲) خرده فرهنگ																
پ) کنش های برخلاف عقاید و ارزش های جامعه	۳) جامعه پذیری																
ت) فرایند مشارکت فرد در زندگی اجتماعی	۴) فرهنگ عمومی																
	۵) کنترل اجتماعی																

سؤالات آزمون نهایی درس: علوم اجتماعی		تعداد صفحه: ۳		رشته: ریاضی و فیزیک / علوم تجربی		ساعت شروع: ۸:۰۰ صبح										
دوازدهم		تاریخ آزمون:		۱۴۰۳/۰۵/۲۱		نام و نام خانوادگی:										
		مدت آزمون:		۷۵ دقیقه												
دانش آموزان روزانه، بزرگسال، داوطلب آزاد، آموزش از راه دور و ایثارگر داخل و خارج کشور تابستان ۱۴۰۳																
مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش azmoon.medu.ir																
ردیف		سؤالات (پاسخ نامه دارد)														
نمره																
۵		جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) بخش هایی از فرهنگ که از نظر علمی صحیح و مطابق فطرت انسان باشد؛ است. ب) هر جامعه ای بر اساس با طبیعت و بدن آدمی تعامل می کند. پ) افراد در بدو تولد، هویت اجتماعی خود را به صورت انفعالی در محیط خانواده می پذیرند. ت) تدابیر و راه حل های نظام سیاسی برای حل مشکلات جمعیت نامیده می شود.														
۶		به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. الف) چرا انسان ها از انجام برخی کنش ها خودداری می کنند؟ ب) گروه خونی هر فرد کدام ویژگی های هویتی را بیان می کند؟ (ذکر دو مورد) پ) در چه صورتی دوام و بقای جامعه تهدید می شود؟ ت) منظور از غرب زدگی چیست؟ ث) هدف متفکران ایرانی از دهه سی شمسی به بعد، از تدوین آثاری مانند بازگشت به خویشتن چیست؟ ج) دو مورد از دلایل پیری و سالمندی جمعیت در جوامع غربی را بنویسید.														
۷		هر یک از عبارت های زیر به کدام یک از پیامدهای کنش اشاره دارد؟ الف) نمره دادن استاد به پاسخ برگ امتحانی دانش آموز ب) پاکیزگی دست و صورت پس از وضو گرفتن														
۸		هر یک از موارد زیر مربوط به فواید کدام دسته از علوم (طبیعی – انسانی و اجتماعی) می باشد؟ الف) پیش بینی کنش و شناسایی عواملی که بر زندگی انسان ها و کنش های او تاثیر دارند. ب) رهاسازی انسان از محدودیت های طبیعت پ) نشان دادن شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش های ابزاری														
۹		جوامع زیر به کدام نوع از معانی متفاوت از خودیگانگی فرهنگی دچار شده اند؟ الف) جامعه ای که عقاید و ارزش های آن مانع آشنایی اعضای آن با حقیقت انسان و جهان می شود. ب) جامعه خودباخته ای که در مواجهه با جوامع دیگر هویت فرهنگی خود را از یاد برده است.														
۱۰		با توجه به مقایسه دو نوع قدرت جدول زیر را کامل کنید. <table><tr><td>نوع قدرت</td><td>نهاد یا نظام اعمال قدرت</td><td>نوع سلطه</td></tr><tr><td>قدرت سخت</td><td>الف)</td><td>سیاسی و اقتصادی</td></tr><tr><td>قدرت نرم</td><td>نظام آموزشی</td><td>ب)</td></tr></table>						نوع قدرت	نهاد یا نظام اعمال قدرت	نوع سلطه	قدرت سخت	الف)	سیاسی و اقتصادی	قدرت نرم	نظام آموزشی	ب)
نوع قدرت	نهاد یا نظام اعمال قدرت	نوع سلطه														
قدرت سخت	الف)	سیاسی و اقتصادی														
قدرت نرم	نظام آموزشی	ب)														
۰.۵																

سؤالات آزمون نهایی درس: علوم اجتماعی		تعداد صفحه: ۳	رشته: ریاضی و فیزیک / علوم تجربی	ساعت شروع: ۸:۰۰ صبح
دوازدهم	تاریخ آزمون:	۱۴۰۳/۰۵/۲۱	نام و نام خانوادگی:	مدت آزمون: ۷۵ دقیقه
دانش آموزان روزانه، بزرگسال، داوطلب آزاد، آموزش از راه دور و ایثارگر داخل و خارج کشور تابستان ۱۴۰۳				
مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش azmoon.medu.ir				
ردیف	سؤالات (پاسخ نامه دارد)			
۱۱	با توجه به ملاک‌های دسته‌بندی نظام‌های سیاسی از دیدگاه ارسطو و فارابی، هر کدام از موارد زیر به چه مفهومی اشاره دارد؟ الف) جوامعی که آرمان‌ها و ارزش‌هایشان الهی و عقلانی نباشد. ب) حکومتی که اکثریت مردم بر اساس حقیقت و فضیلت، حضور و فعالیت دارند. پ) حاکمیت اکثریت در صورتی که بر مدار خواسته‌های آنان باشد.			
۱۲	به سؤالات ۱۲ تا ۱۷ به صورت کامل پاسخ دهید. چرا افراد احساس می‌کنند پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند؟			
۱۳	بر چه اساسی می‌توان جوامع مختلف را ارزیابی کرد؟			
۱۴	در چه صورتی تحول فرهنگی مثبت است؟			
۱۵	انقلاب اسلامی ایران چه تأثیری بر نظریه پردازان جهان غرب داشته است؟			
۱۶	قدرت اجتماعی چه زمانی پدیدار می‌شود؟			
۱۷	چرا کشورهای غربی جنگ اقتصادی تمام عیاری را علیه کشور ما به راه انداخته‌اند؟ « با آرزوی موفقیت برای شما دانش‌آموزان عزیز »			

راهنمای تصحیح آزمون نهایی درس: علوم اجتماعی		رشته: ریاضی و فیزیک / علوم تجربی
دوازدهم	تاریخ آزمون: ۱۴۰۳/۰۵/۲۱	ساعت شروع: ۸:۰۰ صبح
مدت آزمون: ۷۵ دقیقه		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش azmoon.medu.ir
ردیف	راهنمای تصحیح	
۱	الف) نادرست (ص ۱۴) پ) نادرست (ص ۵۰)	ب) درست (ص ۳۲) ت) درست (ص ۶۵) «هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۲	الف) هنجار اجتماعی (ص ۱۱) پ) هویت اسلامی (ص ۶۹)	ب) عمیق (ص ۱۹) ت) مقبولیت (ص ۷۵) «هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۳	الف) گزینه ۲ (ارادی - آگاهانه ص ۳) پ) گزینه ۳ (صعودی - افقی ص ۴۹) ث) گزینه ۳ (احساس رفاه بیشتر در کوتاه مدت ص ۹۰)	ب) گزینه ۱ (اجتماعی بر نفسانی ص ۳۸) ت) گزینه ۴ (توحیدی و دینی آمیخته با اساطیر ص ۶۴) «هر مورد ۰.۵ نمره»
۴	الف) گزینه ۲ (خرده فرهنگ - ص ۲۰) پ) گزینه ۱ (کژروی اجتماعی - ص ۴۶)	ب) گزینه ۵ (کنترل اجتماعی - ص ۴۷) ت) گزینه ۳ (جامعه پذیری - ص ۴۶) «هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۵	الف) فرهنگ حق (ص ۲۹) پ) انتسابی (ص ۴۸)	ب) هویت خود (ص ۳۹) ت) سیاست‌های جمعیتی (ص ۸۷) «هر مورد ۰.۵ نمره»
۶	الف) به دلیل پیامدهای نامطلوبشان (ص ۶) ب) انتسابی - فردی - ثابت (ص ۳۷) ذکر دو مورد کافیت. پ) در صورتی که جامعه روش‌های مناسبی برای کنترل اجتماعی نداشته باشد. (ص ۴۷) ت) خودباختگی جوامع غیرغربی در برابر جهان غرب را «غرب زدگی» می‌نامند. (ص ۵۸) ث) نقد رویکرد تقلیدی به فرهنگ غرب و هویت‌های کاذبی که از این طریق ساخته می‌شد. (ص ۶۷) ج) بالا رفتن سن ازدواج، افزایش بی ثباتی، فروپاشی خانواده‌ها و طلاق، رفاه زدگی، مصرف گرایی و هزینه پنداشتن فرزندان (ص ۸۶) ذکر دو مورد کافیت.	«هر مورد ۰.۵ نمره»
۷	الف) پیامد ارادی (ص ۵) ب) پیامد غیر ارادی (ص ۵)	«هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۸	الف) علوم انسانی و اجتماعی (ص ۳۰) پ) علوم انسانی و اجتماعی (ص ۳۰)	ب) علوم طبیعی (ص ۳۰) «هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۹	الف) از خود بیگانگی حقیقی یا فطری (ص ۵۹) ب) از خود بیگانگی تاریخی (ص ۵۹)	«هر مورد ۰.۵ نمره»
۱۰	الف) نهادهای نظامی (ص ۷۸) ب) سلطه فرهنگی (ص ۷۸)	«هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۱۱	الف) جوامع جاهله (ص ۸۱) پ) دموکراسی (ص ۸۰)	ب) جمهوری (ص ۸۰) «هر مورد ۰.۲۵ نمره»
۱۲	به دلیل این‌که پدیده‌های اجتماعی به مرور از انسان‌هایی که آنها را به وجود آورده‌اند، مستقل می‌شوند (ص ۵۰.۵ نمره) و فرصت‌ها و محدودیت‌هایی را برای کنش‌ها و زندگی انسان‌ها ایجاد می‌کنند. (ص ۱۲)	
۱۳	جوامع مختلف را می‌توان براساس آرمان‌ها و ارزش‌های آنها (ص ۵۰.۵ نمره) و نیز فرصت‌ها و محدودیت‌هایی که به دنبال می‌آورند، ارزیابی کرد. (ص ۲۳)	

راهنمای تصحیح آزمون نهایی درس: علوم اجتماعی		رشته: ریاضی و فیزیک / علوم تجربی
دوازدهم	تاریخ آزمون: ۱۴۰۳/۰۵/۲۱	ساعت شروع: ۸:۰۰ صبح
مدت آزمون: ۷۵ دقیقه		مرکز ارزشیابی و تضمین کیفیت نظام آموزش و پرورش azmoon.medu.ir
ردیف	راهنمای تصحیح	
نمره		
۱۴	اگر فرهنگی که دچار تحول می شود، فرهنگی باطل باشد (۰.۵ نمره) و جهت تغییرات به سوی فرهنگ حق باشد، تحول فرهنگی مثبت است. (۰.۵ نمره) (ص ۵۶)	
۱۵	نظریه پردازان غربی را که طی قرن بیستم، دنیوی شدن همه فرهنگ ها را سرنوشت مشترک و حتمی بشریت می دانستند. (۰.۵ نمره) به تأمل در نظریات پیشین خود و بازبینی آنها فراخوانده است. (۰.۵ نمره) (ص ۶۹)	
۱۶	قدرت اجتماعی هنگامی پدیدار می شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد (۰.۵ نمره) و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد. (۰.۵ نمره) (ص ۷۴)	
۱۷	برخی از کشورهای سلطه گر غرب که از سویی اقتصاد را اساس همه چیز می پندارند (۰.۵ نمره) و از سوی دیگر، تمامی شیوه های اقتصادی غیراقتصادی را نابود شده می بینند، پاشنه آشیل ایران اسلامی را اقتصاد می دانند. (۰.۵ نمره) (ص ۸۹)	